

Kiállítási napló

Übű király birodalma

Kovács Albert elegáns kollázsaival a Bartók Béla Művelődési Központ B Galériájában egy érdekes alkotói világba vezetik az érdeklődőket. Mintha a jelen, a XX. század restaurátora lenne a művész; piciny papírdarabokból, kivágásokból, fecnikekkel és tépésekből úgy rakja össze, építi föl különös világát. Számára ezek a papírdarabok csak eszközök a feületkialakításban. **Lélektan szürrealizmusnak** nevezzék ezt a szellemi és formai „fecnikekből” épített képbirólalmat, melynek főszereplője **Jarry: Übű király**, udvartartása, vára, kincsestára, sziklakertje.

Ezek a kollázsok rendkívül finom fakturálisakaitások eredményeznek. Jó részt monokrom színvilág jellemzi lapjait, a fekete és a fehér közé csak néha csempesz be nagyon pontosan kiszámított helyre és céllal színes papírdarabkákat. A lapok különböző minősége, a reá nyomtatott ábrák, betűk, raszterpontok egymáshoz való viszonya, az alaptónusok visszafogott egysége rendkívül érzékeny feületlehatásokat tesz lehetővé. Előszörban építő, konstruáló alkot, csak néhány sor rajzolt bele a ragasztott feületleket. Hogy precíz művész, azt nemcsak maguk a művek jelzik, de a következetesen kibontott Übű-tematika és az a tény, hogy elegáns keretezett munkáin ott a készítés pontos dátuma is.

Jele, AlbArt valóban egyedi törekvés képzőművészetünkben.

A rejtőzködő festő

Lázár Pálnak van egy önportréja az Ifjúisági Házművelődési Központ rendezett kiállításán. Bár **Önarckép** a festmény címe, vonásaiból alig látszik valami, csupán a homloka és a szemei. Eltákarja egy izzó vörösköbben játszó festmény. Mintha azt sugallná: **En a képem vagyok, azaz a festmény én vagyok.** De vajon igaz-e a rejtőzködő festő ilyen önvalomása?

Lírai kontrasztok jellemzik Lázár Pál igényes, tartalmas és mives festőiségét. Ezek az ellentétek egy-egy kép témáján belül éppúgy jelen vannak, mint ahogy a feületlek és a színek kapcsolataiban. Ugyanakkor ezek a kontrasztok nem drámaian egymásnak feszülő pólusok, hanem visszafogott, férfias lírával átittott ellenpontok. Hol némi szatirikus éllel, hol dekoratív színhatásokkal, hol a történelem metszeteinek egymás-

miatt, különösen Szegeden, az értelmiség egy kis részében élt bizonyos nosztalgia, nem a régi rendszerrel kapcsolatban, hanem az akkor megkülönböztetett támogatásokra emlékezve.

1958-ban a Művelődéspolitikai Irányelvek egyértelmű elvi alapállása világosan megszabta a kulturális irányítás tartalmi törekvéseit. Állást foglalt a maradandó értékek mellett, elutasította a hibás törekvéseket és torz következményeket, hangsúlyt adott a vidék fejlesztésének. Segítette az eszmei tisztánlátás erősítését a párton belül és társadalmi méretekben egyaránt. Ez annál is fontosabb volt, mert az ellenforradalmat követő időszakban nehéz volt a harc a revizionista és a szektás, dogmatikus nézetek és magatartás ellen. A szellemi szférára pozitív hatást gyakorolt annak bizonyossága, hogy a pártnak — egyéb, rendkívül fontos politikai és gazdasági konszolidációs szervező munkája mellett — volt ereje az ellenforradalom után viszonylag rövid idő elteltével a művelődéspolitikai területén is alapos elemzést készíteni. Ha a korabeli párttestületi anyagokat és vitákat olvassuk, jól dokumentálható mind-

Az Irányelvek olyan időszakban született, amikor a mindennapokban igen éles viták, sőt konfrontációk bontakoztak ki a különböző kérdésekben a művelődés területén is. El kellett dönteni, hogy mit támogat az irányítás, mit tűr meg, és mit

Nemzetiségi tanácskozás

Az elkövetkező évek legfontosabb feladata az elért eredmények továbbfejlesztése, a nemzetiségi tudat erősítése, az anyanyelv szélesebb körű használatának előmozdítása, a román nyelverőltő művelődés igényének felkeltése — állapították meg a Magyarországi Románok Demokratikus Szövetségének országos választmányának kedden Gyulán megtartott ülésén. A tavaly novemberben megtartott 6. kongresszus határozatait szellemében a választmány meghatározta a következő öt év általános társadalmi-politikai feladatait. A román szövetség új, középtávú programját Márk György főtítkárt terjesztette elő, s az országos választmány tagjai, elfogadva a tervet, hozzászólásaikkal egészítették ki az elnökség állásfoglalását.

A nemzetiségi szövetségnek, a hazai románság társadalmi szervezetének a szocialista demokrácia szellemében tovább kell erősítenie tömörítését. El kell érnie, hogy a román nemzetiségűek az eddigiekénél nagyobb számban és mértékben vegyenek részt a közéletben.

Az oktató-nevelő munka legfontosabb feladata az anyanyelv és az anyanyelvi műveltség ápolása, fejlesztése lesz.

Az anyanyelv-ápolást szolgálja a román szövetség közművelődési programja is. (MTI)

Kifejezni bonyolult világunkat

Amatőrfilm-szemle Szegeden

Ezer hátránya van az amatőrfilmesnek a hivatással szemben, és ezt szívesen hangoztatja is. Mentséget keres, azért hasonlítatja magát hozzá. Van azonban egy óriási előnye: szinte benne él témájában. Minden év filmbemutatója szolgált példát arra, hogy néhány amatőr igen szűkös lehetősége ellenére nagy mozt akar csinálni, és belebukik, de arra is, hogy máskor természetadta előnyükbe kapaszkodva egyszerűen alkotnak. Ha ezt a gondolatot osztályozó elvnek fogjuk föl, kétféle lehet osztani az amatőr filmek Szegeden rendezett tizennegyedik dél-alföldi szemléjének termését is, azzal a kiegészítéssel, hogy rokonszenvesen kevesebben vannak az illúziók kergetői, és sokasodnak a józan belátással dolgozók. Az okos fõlismeleshez az is hozzá tartozik, hogy a mérce igen magas.

Régi, nagy dilemmája a művészetnek, hogy mit kezdjen bonyolult korunkkal. Vannak, akik azt mondják, az alkotásnak is bonyolultnak kell lennie. A vitát eldönteni nem a mi feladatunk, csupán utalni szeretnénk egy nagy csapdára. Láthatunk olyan filmeket, amelyek leginkább azt mondják, hogy figyeljétek, emberek, milyen bonyolult lélek vagyon én. Ha tízen próbáljátok értelmezni a nagy művet, tízféle eredményre juthatok. Szerencsére önti a példákat minden művésze-

tek története, hogy az érett alkotás jobban ki tudja fejezni bonyolult világunkat, felhasználva természetesen a jelképet is, mint a sokat akaró, eszközközpontú, töbzódó, gondolatot tüpírozó.

Korunk égető gondolai közül igen sok bejött a vetítőterembe. Több változatban az is, hogy mi lesz az emberiséggel, ha beleszalad saját pusztulásába. A szándék tisztelni való, kár, hogy ezek a filmek nem vezettek bennünket új fölismeleshez. Nagy idők tanúi is elő-előjönnek a fesztiválokon, elismeréssel kell szólnunk Szabó Gábor **A vízimolnár**, és Szabó Gerzson **Az életet már megjártam** című munkájáról. Rokonítani lehet velük **Dragon Károly** és alkotócsoportja **Csongrád belvárosa** című alkotását, mert ebben is idős emberek mondják el életüket és munkájukat, de közben bemutatják erős kötődésüket is óvárosukhoz. Nyereményszámba megy Molnár József tisztes borbélymester fölfeledése, aki miközben két embert megnyir és egyet megborotvál, sziporkázó fürgeséggel önti elénk a tudnivalókat. Ugyanők találta rá másik filmjükben — **Azt nem értem meg a címe** — Szilágyi Lászlóra. Ahogy Mőriczhoz belemenne annak idején Jóó György, hogy el akarja mondani az életét, úgy ment be a film rendezőjéhez is az egyetlen szereplő és több szakaszban elmondja, mi a véleménye a világról. **Csongrád alulnézetben**, ez lehetne a summázat. Ha az előbb említettük némelyek túlbonyolító szándékát, itt ki kell emelnünk a tudatos eszköztelenséget, mint alkotó módszert. Ezt a szálát követve kell megállnunk Hencz Alajos **Törvény** című munkájánál is. A természet törvénye, a béka tragédiája, hogy a sikló megessi a békát. Egy gépállással veszi föl Hencz az egészet, onnan kezdve, hogy a béka hátsó lábának combjába belekapaszkodik a sikló, és szinte rethúzza magát a teljes elnyelésig pislogó szerencsétlen állatra.

Ismeretterjesztő szándék- Ismeretterjesztő szándék-

kal készült **Berényi József** (Szentés T—IX.), **Kelsch János** (**Minden cseppje kincs**), a békéscsaba **Soláris-klub** (**A mágori domb története**) és Szabó Gerzson (**Játsszunk akvarellt**) filmje. Szándékkal együtt a buktatójuk is közös: lemondanak saját lehetőségeikről, távol tartják egy kicsit maguktól a témát, hogy tudományosan hitelesebbnek tűnjének.

Igriczi Zsigmond Hencz Alajossal készítette el a Madarász-tó halastóvá alakulásának második folyónását, a **Halasgazdák**. Egetően mai a téma, egy kisvárlalkozás első esztendejéről van szó. Jó riporterri frissességgel bogozza a szálakat a film, és jó ösztönnel őrizkedik a jóslásoktól. Lehet, hogy jövőre rendezéjen minden, de az első év súlyos ráfizetés. **Kutas Ferenc** is meleg-friss témához nyúl **ETON** című filmjével. Egy fehérműgyárban bevezetik a gépi vezérést, igyekeznek minden emberi mozdulatot kihasználni a termelés érdekében, de észrevételei velünk azt is, hogy közben a gép rabszolgájává válik az ember.

Sziporkázó ötletek hemzsegnak a szegedi amatőrök közös alkotásában, az **Egy kerékkel kevesebben**. Burleszk a javából, üdítő a ritmusa, és ügyesen kerül el a műpoénok. Ezért a filmet érdemes volt alkotócsoporttal alakulniuk. A zsűri nekik adta az első díjat, második lett Igriczi Zsigmond—Hencz Alajos **Halasgazdák** és a zebergényi amatőrfilmes középiskolai tábort **Cirkusz** című filmje, harmadik díjat kapott **Dragon Károly Csongrád belvárosa**, Hencz Alajos **Törvény** és **Végi László Az utolsó ítélet** című alkotása. Különdíjjal jutalmazta Kelsch János **Minden cseppje kincs**, **Dragon Károly Azt nem értem meg** és a **Soláris-klub A mágori domb története** című munkáját.

A kétnapos tájegységi amatőrfilmes szemlenek példás igyekezettel a szegedi Juhász Gyula Művelődési Központ adott otthont.

Horváth Dezső

Romantikus muzsika

A főiskolai-egyetemi berlet legutóbbi koncertjén a Zeneművészeti Főiskola nagytermében a romantikus zene nagyjainak műremekeiből hallhattunk **Brahms**, **Schubert**, **Schumann**, **Liszt**, ill. **Wagner** szín- és érzelme gazdag világával, a főiskola jól ismert és kedvelt művésztanárainak produkcióján keresztül azonosulhattunk.

Kerek Ferenc Brahms **Esz-dúr rapszódiaját**, majd **Schumann Kinderszenen** című zongoraciklusából az **Almodozást**, végül a **Wagner Trisztán és Izoldájából** készült Liszt-féle zongorátíratot szóllaltatta meg. Sajnos ezúttal indiszpozícióval küzdött, s ezért játékaival nem tudott őszintén megragadni. A rapszódiaiban túl objektív és hűvös maradt, s nem leheltek gyönyörűségünket a plasztikus szólam-mintázásban sem. A Brahms

muzsikájára oly jellegzetes, szenvedélyesen csapongó érzelmi hullámzás nem tudott e tolmácsolásban meggyőző erővel fellángolni. Leginkább a Liszt—Wagner zenéjében talált magára, de az érzelmi intenzitás feszültsége itt sem izzott megfelelő hallgatóságának.

Sinkó György Schubert szépséges dalaiból a borongósabb, drámai hangvételűek közül választott. **A halál és a lányka**, a **Képmás**, s az **Erikónig** című műremekeket, a **Schumann-dalcsokorral**, az **Ajánlással**, a **Vándordallal** s a **Két gránattal** pedig kellemesen oldotta a lélegzetfójtó feszültséget. Köztudott, hogy a daléneklés az egyik legnehezebb műfaj. Röviden, tömören, sokat vagy még inkább mindent elmondani. Sinkó György előadóművészetének domináns jellemzője az őszinte, mélyről

Zenei naptár

feltörő kifejezőerő, a megjelenítő képesség, a drámai feszültség hiteles, átütő erejű sugárzása. Mindez személyes mondanivalójának gazdagsága a dalok interpretálásában megrendítően a felszínre tört, élménytel perceket ajándékozva ezzel hallgatóságának.

Bodás Péter a daléneklés mellett közreműködésével és **Sin Katalin** partnereként is ismételtén meggyőzően megbízható muzsikus voltáról kivételes alkalmazkodni tudásáról, egyszerűen elsorángú kamaramuzsikusi kvalitásairól. **Sin Katalin** vele együtt, az est zárószámaiként, **Brahms e-moll gondokaszonátját** szóllaltatta meg, igen ihletetten. Lenyűléletes szárnyalása, bensősége lirája, viharzó szenvedélye adekvát brahmsi tolmácsolást eredményezett.

Berényi Bogáta

akkor is támogatta, ha felismerte, hogy az új helyzetben feladatai jelentősen növekedni fognak. A növekvő feladatoknál váltalta, és ennek eleget is tett. Gondoljunk arra, hogy a **származási kategorizálás** eltörlése mennyi többletmunkát jelentett a pedagógusoknak a köz- és felsőkötásban egyaránt, hiszen az esélykülönbségek korábbi adminisztratív csökkentését az esélykülönbségek tartalmi mérséklésének követelménye váltotta fel. Azóta is tapasztaljuk, hogy a pedagógusok, az egyetem oktatók és a hallgatók egyaránt nagy számban támogatják a fizikai dolgozók felsőfokú továbbtanulásra tehetséges gyermekeiket képességeik kibontakoztatásában. De hasonló a helyzet az egészségügy feladatoknál is. A magyar társadalom nagy tömegei máról holnapra lettek részesei a társadalombiztosításnak, és a megnevelkedett feladatok jelentős részét — különösen kezdetben — jókora többletenergát követelő munkával az egészségügyi dolgozóinak kellett megoldaniuk. Példák sora, napi tapasztalatok tanúsítják értelmiségünk cselekvő, felelős helytállását a szocialista építómunka évtizedeiben.

A területi párt- és tanácsi szervek körülbteintően igyekeztek foglalkozni a különböző tartalmi és szervezeti kérdésekkel. Az odafigyelésre jellemző példa, hogy a **Csonarád megyei párt-végrehajtóbizottsága 1960-ban elkészítette a megye közoktatásának húszéves fejlesztési tervét**. Most — negyedszázad múltán — visszatérítve az akkori tervre, megállapítható, hogy reális volt, és jól mozgósított a legfonto-

sabb feladatokra: az általános iskolák területén a falu és a város közötti különbségek csökkentésére, a középfokú képzésben pedig az általánosság fejlesztés irányába teendő lépésekre.

Az Irányelvek fogadtatását kedvezően befolyásolta, hogy konkrét elképzelések alakultak ki a vidéki városoknak mint szellemi centrumoknak a fejlesztése érdekében. Szegeden 1959-ben újraindult a szabadteri játékok rendezvénye. Hódmezővásárhelyen pedig az őszi tárlatok sora a realista képzőművészet fontos találkozási helyévé vált. Később jelentős rangot vívott ki magának a Szegedi Nvári Tárlat, a maki alkotótábor. A hatvanas évek elején született döntés a magyar biológiai kutatás szegedi központjának felépítésére — ami több mint egy évtizede befejeződött —, és az intézmény azóta jelentős eredményeket produkált. Mindez jól érzékeltette a politikai vezetés odafigyelését a vidék kulturális fejlesztésére. A **Tiszatáj** című folyóirat szerepet vállalt az 1950-es évek végének ideológiai vitáiban, és az elkötelezettség, a pártosság mellett tört lándzsát. Azóta is jelentős fóruma irodalmi, kulturális életünknek. Kár, hogy értékeit időnként visszataró, ideológiai-politikai bizonytalanságaiból eredő problémák gyengítették. Remélhetően csak múlt időben.

Koncz János

(Folytatjuk)